

ОСОБЛИВОСТІ АДРЕСНОЇ ДОПОМОГИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ В УКРАЇНІ

Михайловський В.І.

аспірант кафедри адміністративного права

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

Конституція України проголошує людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю в Україні. На підставі чого однією з головних функцій держави можна назвати соціальне забезпечення потреб населення, а соціальні допомоги, як одну з основних форм реалізації відповідної функції.

В теорії права соціальну допомогу розуміють в широкому та вузькому розумінні. В широкому розумінні – це всі виплати які здійснюються державою, як в матеріальному так і натуральному вигляді. Щодо визначення даного поняття у вузькому розумінні, то соціальна допомога – це гарантована державою грошова виплата (разова або періодична), що надається з метою матеріальної підтримки окремим категоріям населення, які через певні соціальні обставини потребують такої допомоги, в порядку та розмірах передбачених законодавством України.

Як зазначає В.С. Тарасенко, соціальна допомога – це одна з основних форм матеріальної підтримки осіб, які опинилися у складній життєвій ситуації та майновий стан яких не відповідає загальноприйнятому рівню забезпечення або є нижчим від межі забезпеченості, визначеної законодавством [1, с. 122].

На думку В.Ю. Панченко, соціальна допомога – це адресна діяльність. Ознака адресності, зазначає автор, впливає з тієї обставини, що допомога є не практично безмежною сукупністю різноманітних соціальних чинників, що сприяють здійсненню інтересів тієї чи іншої людини, групи, що сприяють подоланню проблем, які виникають в їх повсякденному житті, а професійною цілеспрямованою діяльністю, орієнтованою на конкретного суб'єкта (суб'єктів) отримання, конкретну проблемну життєву ситуацію (конкретний тип проблемних життєвих ситуацій), реалізацію конкретних інтересів суб'єкта отримання в проблемній життєвій ситуації [2, с. 17].

Враховуючи тяжкі життєві ситуації в якій опинилися внутрішньо переміщені особи, та необхідність способів їх вирішення українським законодавцем внутрішніх переселенців було віднесено до осіб які потребують соціальної допомоги зі сторони держави. З метою забезпечення внутрішньо переміщених осіб матеріальною допомогою Кабінетом Міністрів України було затверджено Постанову «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (далі – Постанова) від 1 жовтня 2014 р. № 505, в якій передбачається порядок надання щомісячної адресної

допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

Відповідно до Постанови внутрішньо переміщеним особам надається грошова допомога, які стоять на обліку в структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органах з питань соціального захисту населення міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі – уповноважені органи), з дня звернення за її призначенням і виплачується по місяць зняття з такого обліку включно, але не більше ніж шість місяців. Зазначене положення в свою чергу зобов'язує державу здійснювати виплати особам які відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» стали на облік та отримали довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, що діє безстроково, яка підтверджує факт внутрішнього переміщення.

Щодо суми соціальних виплат, враховуючи положення Постанови грошова допомога особам, які переміщуються, призначається на сім'ю та виплачується одному з її членів за умови надання письмової згоди довільної форми про виплату грошової допомоги цій особі від інших членів сім'ї у таких розмірах:

- для непрацездатних осіб (пенсіонери, діти) – 884 гривні на одну особу;
- для працездатних осіб – 442 гривні на одну особу (члена сім'ї).

Загальна сума допомоги на сім'ю розраховується як сума розмірів допомоги на кожного члена сім'ї та не може перевищувати 2 400 гривень. Варто зазначити, що розмір грошових виплат був закріплений в момент прийняття Кабінетом Міністрів України Постанови «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» та до цього часу є незмінним.

Розмір нарахування соціальної допомоги може встановлюватися у сталій формі, в деякій літературі науковці називають у твердій, або у формі відсоткового співвідношення до прожиткового мінімуму громадян. Як бачимо, адресна допомога внутрішньо переміщеним особам встановлення у сталій формі, з чим можна і не погодитись. На нашу думку, сталий механізм визначення розміру адресної допомоги внутрішньо переміщеним особа є не зовсім вірним. Як зазначалося вище, розмір адресної допомоги на сім'ю розраховується, залежно від матеріального стану особи, та сума розміру допомоги на сім'ю не може перевищувати 2 400 гривень, коли на момент прийняття Постанови станом на перше січня мінімальна заробітна плата та прожитковий мінімум для працездатних осіб становили 1218 гривень, прожитковий мінімум для не працездатних, тобто дітей віком від 6 до 18 років 1286 грн., а для осіб, які втратили працездатність 949 грн., суми які зазначені в момент прийняття Постанови певним чином могли б забезпечити соціальні потреба внутрішньо переміщених осіб.

Однак, мінімальна заробітна плата та прожитковий мінімум громадян щорічно збільшується із врахуванням середньомісячної вартості основних продуктів харчування, одягу, побутових, комунальних, транспортних та послуг культури, то твердий механізм нарахування адресної допомоги не в

зможі забезпечити реальні потреби внутрішньо переміщених осіб. Адже, станом на 1 січня 2017 року мінімальна заробітна плата становить 3200 грн, а прожитковий мінімум 1544 грн., який матиме тенденцію збільшуватися та станом на 1 грудня 2017 року становитиме 1700 грн.

Враховуючи той факт, що соціальна допомога здійснюється з метою, щоб забезпечити достатній соціальний рівень особам які знаходяться у тяжкій життєвій ситуації, необхідно вдосконалювати механізм нарахування соціальних виплат. На нашу думку, було б доцільно запровадити відсотковий розмір нарахування адресної допомоги, який визначався з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму громадян. В юридичній літературі під прожитковим мінімумом розуміють встановлений розмір матеріального забезпечення, який дозволив би забезпечити достатній рівень життя кожного громадянина. Так, адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам необхідно нараховувати у відсотковій формі відповідно до прожиткового мінімуму.

Як зазначається в Постанові №505 від 2014 року, адресна допомога нараховується для непрацездатних осіб 884 грн., а для працездатних 442 грн., що на той момент було еквівалентно близько 28 % від прожиткового мінімуму, а сумарна сума на сім'ю не могла перевищувати 2400 грн, що дорівнювало двом прожитковим мінімумам.

Отже, враховуючи вище приведене, необхідно змінити механізм нарахування адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам з сталої суми виплат на відсоткову. Тобто, було б доцільно враховуючи прожитковий мінімум, встановити такий розмір адресної допомоги внутрішнім переселенцям:

- для непрацездатних осіб (пенсіонери, діти) – 60% від прожиткового мінімуму на одну особу;
- для працездатних осіб – 30% на одну особу (члена сім'ї).

Загальна сума допомоги на сім'ю розраховується як сума розмірів допомоги на кожного члена сім'ї та не може перевищувати двох прожиткових мінімумів станом на 1 січня відповідного року нарахування допомоги.

Література:

1. Тарасенко В. С. Поняття та види соціальних допомог / В. С. Тарасенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014 – Випуск 2.
2. Панченко В. Ю. О понятии социальной помощи в современном обществе / В. Ю. Панченко // СОЦИС. – 2012. – № 5.